

MALI
FARMACEUTSKI
RJEČNIK

Medicinska škola Bjelovar

Nakladnik:
Medicinska škola Bjelovar
Poljana dr. Franje Tuđmana 8

Za nakladnika:
Biljana Balenović, mag. med. biochem.

Uredile:
mr. sc. Zorka Renić
Emilija Kovačević, mag. pharm.

Riječi su skupljali učenici 3. c razreda koji se školuju za zanimanje farmaceutskih tehničara tijekom školske godine 2019./2020. u okviru projekta Ljekarništvo u Bjelovaru.

Lektura i korektura:
Iva Ban, prof.

Grafičko oblikovanje i prijelom:
Krešimir Ivanček

Tisak:
Tiskara Horvat
Bjelovar, 2020.

Publikacija je tiskana uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja.

UVOD

U želji da učenicima olakšamo snalaženje u strukovnom nazivlju, u okviru projekta Ljekarništvo u Bjelovaru, odlučili smo oblikovati Mali farmaceutski rječnik. Nazivlje je iznimno važno i ključ je stručnoga i znanstvenoga sporazumijevanja. Iako na portalu Instituta za jezik i jezikoslovlje¹ postoji baza farmakološkog nazivlja, na ovaj projekt odlučili smo se kako bismo izdvojili najznačajnije pojmove koje učenici trebaju usvojiti tijekom svoga srednjoškolskog obrazovanja. Osim toga, jedan dio termina pripada općem rječničkom korpusu koji se ne može pronaći na portalu Instituta. U ovaj rječnik uvrstili smo i često korištene sintagme koje su učenici pronašli u Zakonu o lijekovima. Pri određivanju značenja pojmova koristili smo različite tiskane i virtualne rječnike i rječničke baze. Uz sakupljanje nazivlja struke, cilj ovog projekta bio je da učenici nauče samostalno vrednovati, pretraživati, citirati i koristiti rječnike.

Učenici su tijekom ovog projekta upoznali važnost i strukturu rječnika kao izvora informacija. Struktura ovog našeg malog rječnika pojednostavljena je i obuhvaća riječ (natuknicu), etimološko određenje, tumačenje značenja riječi (definiciju) i izvor definicije.

Voditeljica projekta Ljekarništvo u Bjelovaru je mr. sc. Zorka Renić. U izradi rječnika sudjelovali su učenici 3. c razreda, a mentorica i voditeljica bila je mag. pharm. Emilija Kovačević.

¹ <http://struna.ihjj.hr/browse/?page=9&pid=42&l=a>

A

ADEKVATAN

lat. adaequare – izjednačiti

- koji odgovara po svojstvima, mjerama, vrijednosti itd. drugome ili onomu s čime se zamjenjuje, uspoređuje, nadoknađuje itd.; odgovarajući, jednak, jednakovrijedan, podudaran, primjeren, prikladan, razmjeran.

Adekvatan. Veliki rječnik hrvatskog jezika, Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

ADSORPCIJA

lat. ad + sorbere – srkati, gutati

- formiranje plinovitog, tekućeg ili krutog stanja na površini krutog tijela, ili rjeđe na površini tekućine, usp. apsorpcija.

Adsorpcija. Veliki rječnik hrvatskog jezika, Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

ADSTRINGENT

lat. adstringens – koji steže

- sredstva za stezanje tkiva, za zgrušavanje krvi (tanin, stipsa).

Adstringens. Rječnik stranih riječi, Klaić, B. Zagreb : Nakladni zavod MH, 1990.

ADSTRINGENCIJE

- sredstva koja uzrokuju ograničeno zgrušavanje bjelančevina i stezanje tkiva.

U malim koncentracijama djeluju zaštitno (smanjuje sekreciju), a u većima nadražajno.

Najčešće se koriste treslovine, alaun, otopina olovnog acetata (Burov), soli cinka (oksid, sulfat, klorid), srebra, bizmuta i aluminijska. U pučkoj medicini primjenjuju se listovi kestena, oraha, kadulje, paprene metvice, kora mladih grana hrasta, vrbe, podanak srčnjaka.

Adstringencije. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

Adstringencije. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 2. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=569>

AKCEPTOR (primalac)

lat. accipere – primiti

- tvar koja se spaja s drugom tvari, naročito tvar koja se sjedinjuje s vodikom ili kisikom u oksidacijsko–redukcijskoj reakciji te omogućuje da se reakcija nastavlja.

Akceptor. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

AMORFAN

grč. a – ne + morfe – oblik

- koji nema kristaličnu građu, koji nema oblik kristala
- koji je bez određena oblika, neodređen (o tvarima, oblicima, pojmovima); bezobličan.

Amorfan. Veliki rječnik hrvatskog jezika, Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

APSORPCIJA

lat. *absorptio* – srkanje, upijanje

- upijanje, uzimanje (u sebe npr. svjetlosti, lijekova, hrane), usp. adsorpcija
- u kemijskom smislu proces upijanja tvari (npr. plinova); u fizikalnom smislu prijenos energije valova (elektromagnetskih ili zvučnih) na materiju prilikom prolaza valova kroz nju
- adsorpcija plinova, fizikalno-kemijski proces otapanja plinova u tekućinama (rjeđe u čvrstim tvarima) čitavom masom materije koja upija. Treba je razlikovati od adsorpcije, procesa koji se odvija samo na površini.

Apsorpcija. Veliki rječnik hrvatskog jezika, Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

Apsorpcija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 2. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3445>

AROMATERAPIJA

- grana fitoterapije
- terapija mirisnim uljima koja poboljšavaju opće stanje organizma i stvaraju dobro raspoloženje.

Aromaterapija. Veliki rječnik hrvatskog jezika, Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

ASEPSA

grč. *a* – ne + *sepsis* – gnjiljenje

- sprječavanje infekcije uništavanjem svih mikroorganizama odnosno sterilizacijom instrumenata, zavojnog materijala i svih drugih predmeta koji dolaze u dodir s ranom.

Asepsa. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

ASEPTIČKI

- koji se odnosi na asepsu (sprječavanje sepse), koji ne dopušta da dođe do zaraze.

Asepsa. Rječnik stranih riječi. Klaić, B. Zagreb : Nakladni zavod MH, 1990.

B

BILJNI LIJEK

- lijek koji kao djelatne tvari sadrži isključivo jednu ili više biljnih tvari ili jedan ili više biljnih pripravaka, ili jednu ili više biljnih tvari u kombinaciji s jednim ili više biljnih pripravaka.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

D

DEKLARACIJA

lat. *declarare* – razjasniti, označiti, očitovati

- obavijest o proizvodu na kojem se nalaze sve pisane oznake, trgovačka oznaka, zaštitni znak, naziv marke, slikovni prikaz ili simbol koji se odnosi na proizvod, a stavlja se na ambalažu. Deklaracija je za svaki proizvod obavezna te mora sadržavati sljedeće podatke: naziv i tip proizvoda, naziv i adresu proizvođača i uvoznika, datum proizvodnje i rok trajanja te neto masu proizvoda.

Zakon o zaštiti potrošača (NN79/2007), mrežno izdanje. Zagreb : Narodne novine, 2020. Pristupljeno 10. 3. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2485.html

DEKOKT → uvarak

DEKONTAMINACIJA

lat. *de + contaminare – okaljati, uprljati*

- uklanjanje škodljivih čestica (radioaktivnih, kemijskih i dr.) iz neke sredine ili sa zagađenih predmeta mehaničkim ili fizičkim putem, ili pak s pomoću kemijskih sredstava (dekontaminatora, npr. detergenata).

Dekontaminacija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=14307>

DEZINFEKCIJA

lat. *de + inficere – zaraziti*

- raskuživanje, uništavanje ili uklanjanje zaraznih klica na tijelu, u vodi, hrani, na predmetima i u prostorijama; može biti mehanička (pranje, krečenje), fizikalna (izlaganje suncu, toplini) i kemijska.

Dezinfekcija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=14907>

DISPERZIJA

lat. *dispergere – raspršiti*

- raspršivanje sitnih čestica jedne tvari u nekoj drugoj tvari (npr. krutih čestica u tekućini ili zraku).

Disperzija. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

DJELATNA TVAR

- tvar ili smjesa tvari namijenjena za proizvodnju lijeka koja postaje djelatni sastojak lijeka s farmakološkim, imunološkim ili metaboličkim djelovanjem u svrhu obnavljanja, ispravljanja ili prilagodbe fizioloških funkcija ili postavljanja medicinske dijagnoze.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

DOBRA KLINIČKA PRAKSA

- skup međunarodno priznatih etičkih i znanstvenih zahtjeva koji se slijede pri planiranju, provođenju, bilježenju i izvješćivanju o kliničkim ispitivanjima.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

DOBRA LABORATORIJSKA PRAKSA

- sustav kakvoće koji se odnosi na organizacijske procese i uvjete u kojima se neklinička ispitivanja sigurna za zdravlje i okoliš (u daljnjem tekstu: nekliničko ispitivanje) planiraju, provode, nadgledaju, zapisuju, pohranjuju i dostavljaju izvješća.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

DOZA

grč. *dosis – davanje*

- količina lijeka koja se u odgovarajućem obliku i odgovarajućom primjenom daje bolesniku radi postizanja terapijskoga učinka.

Doza. Struna: hrvatsko strukovno nazivlje, mrežno izdanje Zagreb : Hrvatski institut za jezik i jezikoslovlje, 2020. Pristupljeno 3. 3. 2020. <http://struna.ihjj.hr/naziv/doza-lijeka/37147/>

E

EMAJL (EMALJ)

fr. email

- staklasta smjesa, neprozirna i obojena, kojom se prekrivaju keramički ili stakleni proizvodi radi ukrasa i zaštite; glazura, caklina, gleđ.

Emajl. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

ETERIČNO ULJE

- lakohlapljiva tekućina različita kemijskoga sastava, ugodna okusa i mirisa.

Eterično ulje. Struna: hrvatsko strukovno nazivlje. Zagreb : Institut za jezik i jezikoslovlje. Pristupljeno 14. 4. 2020. <http://struna.ihjj.hr/naziv/etericno-ulje/14359/#naziv>

F

FARMAKODINAMIKA

grč. farmakon – lijek + dynamis – snaga pokreta

- grana farmakologije koja proučava djelovanja tvari i lijekova na biološke sustave u pokusnih životinja (pretklinička faza) ili u čovjeka i životinja (klinička faza). Utvrđuje se učinak ispitanih tvari, bioke-mijske promjene i mehanizam učinka.

Farmakodinamika. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

FARMAKOKINETIKA

grč. farmakon + kinesis – pokret

- dio farmakologije koja proučava sudbinu lijeka u organizmu nakon njegove primjene. To su procesi povezani s apsorpcijom, raspodjelom, biotransformacijom (metabolizam) i izlučivanjem lijekova, tj. koncentracijama lijeka.

Farmakokinetika. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

FARMAKOVIGILANCIJA

grč. farmakon + vigilare – bdijeti

- skup aktivnosti vezanih uz otkrivanje, procjenu, razumijevanje, prevenciju i postupanje u slučaju nuspojava lijekova kao i novih saznanja o škodljivosti primjene lijekova.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

FITOTERAPIJA

grč. fito – biljka + therapeía – služenje, njega

- liječenje lijekovima biljnog podrijetla.

Fitoterapija. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

G

GALENSKI PRIPRAVAK

- lijek izrađen u laboratoriju ljekarne ili u galenskom laboratoriju prema postupku izrade u važećoj farmakopeji ili prema standar-

dnoj recepturi iz stručnih farmaceutskih priručnika te normama dobre prakse za galenske laboratorije.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

GENERIČKI LIJEK

→ lijek koji sadržava iste djelatne tvari u jednakoj količini i u jednake obliku te ima jednaku bioraspoloživost kao izvorni lijek.

Generički lijek. Struna: hrvatsko strukovno nazivlje, mrežno izdanje. Zagreb : Hrvatski institut za jezik i jezikoslovlje, 2020. Pristupljeno 7. 9. 2020. <http://struna.ihj.hr/naziv/genericki-lijek/35516/#naziv>

H

HIDROLANT

→ koloidna vodena suspenzija mikroskopskih čestica eteričnih ulja i vodotopljivih prirodnih spojeva koja zaostaje nakon odjeljivanja sloja neotopljenoga eteričnog ulja dobivenog hidrodestilacijom ljekovitih biljaka.

Hidrolant. Struna: hrvatsko strukovno nazivlje, mrežno izdanje. Zagreb : Hrvatski institut za jezik i jezikoslovlje, 2020. Pristupljeno 7. 9. 2020. <http://struna.ihj.hr/naziv/hidrolat/41929/#naziv>

HOMEOPATIJA

grč. homoiopátheia – sličnost osjećaja, sličnost stanja

→ alternativna medicinska metoda koju je izgradio S. Hahnemann (1755–1843); nastoji liječiti bolesti onim lijekom koji kod zdrava čovjeka izaziva simptome slične simptomima bolesti od koje se liječi.

Homeopatija. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

HOMEOPATSKI LIJEK

→ lijek izrađen od tvari koje se koriste kao homeopatski izvori, prema homeopatskom postupku proizvodnje opisanom u Europskoj farmakopeji ili u drugoj važećoj farmakopeji država članica Europske unije ako ga Europska farmakopeja ne opisuje; homeopatski lijek može sadržavati više principa.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

HRVATSKA FARMAKOPEJA

→ skup stručnih tekstova i postupaka koji utvrđuju kakvoću, zahtjeve izrade i postupke za provjeru kakvoće lijekova i medicinskih proizvoda te je na odgovarajući način povezana i usklađena s Europskom farmakopejom.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

I

INFUZ – oparak

lat. infusum/infundere – ulijevati

→ vodena iscrpina droga za unutarnju i vanjsku primjenu dobivena prelijevanjem biljne droge ključalom vodom. Nakon hlađenja i procjeđivanja, najčešće se rabi kao sredstvo za iskašljavanje.

Infuz. Proleksis enciklopedija. mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 2. 9. 2020. <https://proleksis.lzmk.hr/27998>

IZDAVANJE LIJEKA

- prodaja lijeka krajnjem korisniku u prometu na malo lijekovima.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

KONTAMINACIJA

- prisutnost neželjene čvrste, tekuće ili plinovite tvari u materijalu ili okolišu i neželjenih mikroorganizama u mikrobiološkoj kulturi ili sterilnom materijalu.

Kontaminacija. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

KONZISTENCIJA

lat. consistere – stajati, držati se

- čvrstoća tkiva ili organa, stupanj i kakvoća kojih se utvrđuje palpacijom, odnosno zastupljenost čvrste tvari u tekućinama.

Konzistencija. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

KOROZIJA

lat. corrodo – izgristi, izglođati

- polagano razaranje tkiva djelovanjem korozivnih tvari.

Korozija. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

KOROZIVAN

lat. corrodere – izjedati

- koji izjeda, nagriza; jedak.

Korozivan. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

LIJEK

- sredstvo koje se u određenim količinama (dozama) rabi za sprječavanje, ublažavanje i liječenje bolesti. Lijekovi se dijele na biljne droge, anorganske i organske farmaceutske pripravke, serume, vakcine itd.

Lijek. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

MAGISTRALNI PRIPRAVAK

- lijek koji se izrađuje u laboratoriju ljekarne za određenoga korisnika, prema pojedinačnom liječničkom receptu. Liječnik određuje i propisuje sastav, količinu svakoga ljekovitog sastojka, farmaceutski oblik te uputu o dnevnoj učestalosti primjene i načinu uporabe. Ljekarnik iz pojedinih ljekovitih sastojaka i odgovarajućih pomoćnih tvari oblikuje ljekoviti pripravak u obliku prikladnom za uporabu. Magistralni pripravci izrađuju se pred samu primjenu (ex tempore). Uvjete za izradbu magistralnih pripravaka propisuje ministar zdravstva. Ako se za njihovu izradbu upotrebljavaju narkotici i psihotropne tvari, ljekarne su obvezne voditi očevid o njihovu utrošku. Za izradbu magistralnih pripravaka ljekarna nije obavezna imati proizvodnu dozvolu. Magistralno se najčešće pripremaju pripravci za vanjsku primjenu (masti, kreme, paste, posipi, otopine, linimenti, losioni) te pripravci za unutarnju primjenu koji se uzimaju kroz usta (prašci, granule, čajevi, kapi, sirupi).

Magistralni pripravak. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 7. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=38013>

MEĐUPROIZVOD

- proizvod kod kojega je provedena djelomična obrada i upotrebljava se kao sirovina u daljnjem postupku proizvodnje lijeka.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN76/2013). Zagreb : Narodne novine d.d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

METABOLIZAM

grč. *metabolé* – izmjena

- sveukupnost kemijskih i fizikalnih procesa koji su uključeni u održavanje života
- fiziološki proces izmjene tvari u organizmu, sastoji se od anabolizma i katabolizma; izmjena tvari
- sintagma „metabolizam lijekova” znači proces transformacije lijekova u organizmu.

Metabolizam. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

N

NUSPOJAVA

- svaka štetna i neželjena reakcija na lijek.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

O

ONKOLOGIJA

grč. *onkos* – *nakupina* + *logos* – *znanost*

- interdisciplinarno područje istodobnog djelovanja većeg broja znanstvenih disciplina: genetike, imunologije, biokemije, patologije, kirurgije, endokrinologije, nuklearne medicine, radijacijske fizike te drugih eksperimentalnih i kliničkih disciplina. Koristi se svim raspoloživim metodama u dijagnozi i terapiji tumora, a krajnji joj je cilj usmjeren razjašnjenju i suzbijanju nastanka neoplastičnog rasta.

Onkologija. Medicinski leksikon. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1992.

ORGANOLEPTIČKA PRETRAGA

- pretraga namirnica osjetilima ocjenjivača koja obuhvaća vanjski izgled, boju, konzistenciju, miris i okus.

Organoleptička pretraga. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

P

PARAF

fr. *paraphe*

- skraćeni potpis, katkada samo početno slovo prezimena, stavlja se u administrativni akt u okviru rutinskog postupka, znači da je onaj tko je stavio paraf suglasan, da odobrava sadržaj i sl.

Paraf. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

PATOGEN

grč. *pathos* – *patnja*

→ koji izaziva bolest (patogeni proces; patogena bakterija).

Patogen. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

POJEDINAČNA DOZA

→ količina lijeka koja se bolesniku daje odjednom.

Struna: hrvatsko strukovno nazivlje, mrežno izdanje. Zagreb : Hrvatski institut za jezik i jezikoslovlje, 2020. Pristupljeno 3. 3. 2020. <http://struna.ihjj.hr/naziv/pojedinacna-doza/14438/>

POMOĆNA TVAR

→ sastojak lijeka koji nije djelatna tvar niti materijal spremnika.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

PRESKRIPCIJA

lat. *praescribere* – *natpis, preporuka*

→ dio recepta u kojem liječnik ili veterinar navodi lijekove koje je upotrijebio za određeno liječenje.

Preskripcija. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

PROMET LIJEKA NA MALO

→ obuhvaća naručivanje, čuvanje, izdavanje lijekova na recept i bez recepta, kao i izradu i izdavanje magistralnih i galenskih pripravaka.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

PROPISIVANJE LIJEKA NA RECEPT

→ propisivanje lijeka na recept od strane ovlaštene osobe.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

PROPULZIJA

lat. *propellere* – *naprijed tjerati, goniti*

→ pogonska sila potrebna za pokretanje nekog tijela.

→ sklonost bolesnika da se pri hodanju zanosi naprijed ili da pada prema naprijed.

Propulzija. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

R

RECEPTOR

lat. *recipere* – *natrag uzeti*

→ molekula na staničnoj membrani koja specifično reagira s ligandom (npr. hormon), pri čemu se mijenja funkcija stanice

→ stanica ili organ osjetljiv na specifični podražaj.

Receptor. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

RESORPCIJA

lat. *resorbere* – *natrag upiti, usrkati*

→ upijanje različitih tvari kroz kožu i sluznice u optok krvi i limfe

→ u medicini, fiziološki ili patološki proces u kojem se različite tvari

u tijelu ili tjelesne strukture razgrađuju i apsorbiraju. Fiziološka resorpcija pregradnja je kostiju, pri kojoj se koštano tkivo razgrađuje i zatim ponovno stvara. Resorpcija koštanoga tkiva izraženija je u starosti, kada je čest uzrok osteoporoze. Patološka resorpcija može biti posljedica infekcije (npr. u području zuba), metaboličkih i hormonalnih poremećaja, tumora ili ozljede.

Resorpcija. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

Resorpcija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 5. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=52539>

S

SIGNATURA

lat. signatura – oznaka

→ sastavni dio recepta na kojemu se nalazi uputa bolesniku na koji će način, koliko i kada uzimati propisani lijek. Ispisuje se u pravilu narodnim jezikom, a započinje kraticom S. Farmaceut je dužan prepisati je doslovce i prilijepiti na spremnik u kojemu se nalazi lijek.

Signatura. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

STERILIZACIJA

lat. sterilis – neplodan

→ u medicini: postupak kojim se potpuno uništavaju svi mikroorganizmi i njihove spore, koji bi mogli doći u dodir s ranom na bolesnikovu tijelu; steriliziraju se kirurški instrumenti, materijali potrebni pri operacijama, operacijske dvorane i dr.

Sterilizacija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 5. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58039>

T

TINKTURA

lat. tinctura

→ tinktura (močevina), tekući farmaceutski pripravak koji se dobiva iscrpljivanjem, najčešće, biljnih droga pomoću etanola ili (rjeđe) drugih otapala. Tinktura se priprema i tako da se neki ekstrakt otopi u prikladnom otapalu (najčešće etanol) ili pomoću perkolacije. Tinktura je obično bistra i obojena tekućina koja se daje u obliku kapi (od 10 do 20 kapi po dozi kod tinktura jačeg djelovanja ili od pola do jedne kavene žličice po dozi kod tinktura slabijeg djelovanja). Tinktura se može upotrijebiti sama za se, ali i kao sastojak drugih pripravaka (npr. otopina). Ovisno o sastojcima, tinkture mogu biti za unutarnju ili vanjsku primjenu (npr. kod stomatitisa, gingivitisa).

Tinktura. Medicinski leksikon. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1992.

TOPICI

grč. τόπος – mjesto

→ sredstva kojima se terapijski djeluje na određeno mjesto na površini organizma ili dostupnim sluznicama.

Topici. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

U

UVARAK

lat. decoctum, od decoquere – skuhati

- svježa, tekuća, vodena iscrpina od usitnjenih čvrstih dijelova biljnih droga (drva, kore, korijena, podanka) dobivena ekstrakcijom na povišenoj temperaturi (90°C)
- farmaceutski pripravak vodene iscrpine čvršćih dijelova biljaka. Oni se kuhaju u vodi i vrući procijede.

Uvarak. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 2. 9. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63534>

Uvarak. Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

V

VISKOZNOST

lat. viscosus – ljepljiv

- kemijsko svojstvo tekućine da se opire promjeni položaja svojih molekula.

Veliki rječnik hrvatskog jezika, Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

Z

ZLOUPORABA LIJEKA

- trajna ili povremena hotimična pretjerana uporaba lijeka koja je praćena štetnim fizičkim ili psihičkim učinkom.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d. 2020. Pristupljeno 4. 9. 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

POPIS KRATICA:

lat. latinski

grč. grčki

fr. francuski

LITERATURA I IZVORI:

Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. Zagreb : HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. <http://www.enciklopedija.hr>

Latinsko-hrvatski rječnik za škole. Divković, M. Zagreb : Naprijed, 1997.

Medicinski leksikon. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1992.

Rječnik stranih riječi, Klaić, B. Zagreb : Nakladni zavod MH, 1990.

Struna: hrvatsko strukovno nazivlje, mrežno izdanje. Zagreb : Hrvatski institut za jezik i jezikoslovlje, 2020. <http://struna.ihjj.hr/>

Veliki rječnik hrvatskog jezika, Anić, V. Zagreb : Novi Liber, 2005.

Zakon o lijekovima, mrežno izdanje (NN 76/2013). Zagreb : Narodne novine d. d., 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1522.html

Zakon o zaštiti potrošača (NN79/2007), mrežno izdanje. Zagreb : Narodne novine, 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2485.html
